

4. World Health Organization. Psychological First Aid: Guide for Field Workers. Geneva : WHO Press, 2011. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/44615>.

5. Shrags J. Language restoration in trauma therapy: Narrative rebuilding approach. London : Routledge, 2022. 142 p.

6. ГО «Побратими». Звіт про ефективність груп підтримки для ветеранів. Київ. URL: <https://vartozhyty.com.ua>.

7. Opora / MAPTTTE. Програма підтримки сімей ветеранів: комунікаційні моделі і тренінги. 2025. URL: <https://www.mapttte.com/opora>.

8. Міністерство оборони України. Морально-психологічне забезпечення Збройних Сил України : методичні рекомендації. Київ : МОУ, 2022. 76 с. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/normativna-baza/moralno-psihologichne-zabezpechennya.html>

9. Азаднепровська А. Мова як інструмент впливу на свідомість та емоційний стан людини. LIGA.net (блог). 2023. URL: <https://blog.liga.net/user/azadneprovska/article/54639>

10. Акименко Ю. Ф., Кириленко М. І., Лахтадир А. М., Одиниця В. В. Люди з досвідом війни. Гідність. Взаємодія». Посібник для тренера. Київ, 2023. 72 с.

Мацюк Микола Миколайович,
здобувач вищої освіти
факультету забезпечення державної
безпеки Київського інституту
Національної гвардії України
Науковий керівник:
Посмітна Вікторія Віталіївна,
професор кафедри філології
та військового перекладу
Київського інституту
Національної гвардії України,
кандидат філологічних наук, доцент

МОВНОКОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ДЕЕСКАЛАЦІЇ КОНФЛІКТУ У ВЗАЄМОДІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР ІЗ ЦИВІЛЬНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

В умовах воєнного часу взаємодія представників силових структур із цивільним населенням набуває особливого значення, оскільки виходить за межі суто функціонального виконання службових завдань і безпосередньо впливає на стан суспільної безпеки, довіру до військових інституцій та загальну стабільність у кризовому середовищі.

Конфліктність такої комунікації зумовлюється сукупністю чинників: дефіцитом часу, високою емоційною напругою, станом страху чи виснаження цивільних осіб, а також відмінністю у сприйнятті подій і мотивів поведінки сторін [1, с. 2610]. За таких умов мовнокомунікативні стратегії деескалації слід розглядати як важливий складник професійної компетентності військовослужбовця, що дає змогу запобігти загостренню конфлікту, мінімізувати необхідність силового втручання та забезпечити більш безпечну модель взаємодії [1, с. 2612]. Саме виважене слово, правильний добір інтонації, лексики, комунікативної стратегії нерідко визначають, чи буде ситуація врегульована мирно, чи вона перейде у фазу відкритого протистояння [2, с. 188; 3, с. 115].

Мета дослідження – визначити мовнокомунікативні стратегії деескалації конфліктних ситуацій у професійному спілкуванні представників силових структур із цивільними суб'єктами.

Розгляд цієї проблеми потребує поєднання комунікативного, психологічного та психолінгвістичного підходів. Стрес, страх і гнів істотно впливають на здатність людини сприймати інформацію, аналізувати її та реагувати виважено. За даними досліджень, в емоційно напруженому стані знижується здатність до логічного опрацювання складних повідомлень, натомість посилюються імпульсивні реакції [1, с. 2616]. У такій ситуації особливої ваги набуває чіткість мовлення військовослужбовця чи правоохоронця: складні конструкції, надмірна деталізація або двозначні висловлювання можуть лише посилити непорозуміння. Натомість короткі, прості, однозначні фрази та зрозумілі слова полегшують сприйняття повідомлення, зменшують ризик помилкової інтерпретації та сприяють збереженню контролю над розвитком подій [4, с. 44–45].

Однією з ключових стратегій деескалації є активне слухання. Його сутність полягає не лише в тому, щоб вислухати співрозмовника, а й у тому, щоб продемонструвати увагу до його емоційного стану через уточнювальні запитання, перефразування та коректне вербальне підтвердження почутого [1, с. 2619]. Це створює враження залученості й поваги, знижує гостроту емоційної реакції та відкриває простір для більш конструктивного діалогу [1, с. 2615; 2, с. 190]. Не менш важливим є використання нейтральної лексики та «я-повідомлень», які дозволяють уникати звинувачувального тону й не провокують захисної агресії у відповідь [1, с. 2620; 6, с. 204]. У професійному спілкуванні це має особливу цінність, оскільки дає можливість одночасно зберігати службовий авторитет і підтримувати контрольований, ненасильницький формат комунікації.

Специфіка взаємодії силовиків із цивільним населенням полягає в тому, що зовнішньо агресивна або різка поведінка цивільної особи не завжди є свідомим викликом чи виявом неповаги. Нерідко вона є реакцією на страх, втому, невизначеність, втрату відчуття безпеки або тривале психоемоційне перенапруження [1, с. 2613– 2617]. Саме тому важливе значення має професійна емпатія, яка дозволяє військовослужбовцеві не ототожнювати слова чи поведінку співрозмовника з особистою образою, а бачити за ними певний емоційний стан і відповідно коригувати свою комунікативну тактику [1, с. 2618; 5, с. 127]. У цьому контексті деескалація передбачає не поступливість, а свідоме управління ситуацією за допомогою мовних і поведінкових засобів.

Важливим елементом деескалаційної взаємодії є своєчасне інформування цивільних осіб. Невизначеність, брак пояснень і незрозумілість дій представника силової структури часто породжують додаткову тривогу, підозру й опір. Навпаки, коротке, спокійне й чітке пояснення причин перевірки, порядку дій або встановлених обмежень знижує рівень напруги та формує відчуття передбачуваності ситуації [1, с. 2620; 6, с. 138]. Така комунікація не лише полегшує виконання службового завдання, а й зміцнює довіру до силовика як до представника держави. У цьому аспекті важливими залишаються вимоги професійної етики: стриманість, коректність, неупередженість, самоконтроль і повага до людської гідності [6, с. 126, 151]. Контроль темпу мовлення, сили голосу, інтонації та загальної манери поведінки формує для співрозмовника невербальний сигнал безпеки та стабільності [1, с. 2621; 6, с. 204].

Отже, мовнокомунікативні стратегії деескалації у взаємодії представників силових структур із цивільними мають розглядатися як необхідний елемент професійної підготовки силовиків в умовах воєнних викликів. Найбільш ефективними серед них є активне слухання, використання нейтральної та зрозумілої лексики, розуміння емоційного стану співрозмовника, своєчасне інформування та дотримання професійної стриманості. Сукупне застосування цих стратегій дає змогу зменшити конфліктність комунікації, запобігти ескалації напруги та забезпечити більш гуманний і результативний формат військово-цивільної взаємодії. Саме тому розвиток таких навичок слід вважати важливою умовою професіоналізації захисників і зміцнення суспільної довіри до сектору безпеки загалом.

Список використаних джерел

1. Плеханов А. В. Психологічні стратегії деескалації конфлікту як пріоритетний рівень особистої безпеки майбутніх офіцерів-прикордонників. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3 (55). С. 2609–2623.
2. Перепелиця Н. О. Переговори в умовах конфліктів: стратегії деескалації та досягнення компромісу. *Політикус*. 2024. Вип. 2. С. 188–193.
3. Копча Р. Роль зв'язків із громадськістю у військово-цивільних комунікаціях у зміцненні довіри до Збройних Сил України. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Філологія*. 2025. Вип. 3 (17). С. 113–121.
4. Бужикова Т. О. Роль психолінгвістичних чинників у сприйнятті та використанні англомовних команд у військово-комунікативних ситуаціях. *Інноваційна педагогіка*. 2026. Вип. 91. Т. 1. С. 44–48.
5. Золотов А. В., Шикун Р. Р., Леженко С. О. Співпраця військових і цивільних організацій: ключові компетентності для ефективної взаємодії. *Національні інтереси України*. 2025. № 3 (8). С. 121–132.
6. Пендюра М. М. Поліцейська деонтологія : курс лекцій. Київ : 7БЦ, 2021. 277 с.

Мельник Анна Іванівна,

курсант навчально-наукового
інституту № 3 Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Науковий керівник:

Доценко Вікторія В'ячеславівна,

кандидат психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології,
соціології та педагогіки
Харківського національного
університету внутрішніх справ

ЛІДЕРСТВО В УМОВАХ КРИЗИ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ГРУПИ

Лідерство в соціальній сфері – це здатність впливати на людей для досягнення спільних цілей і задоволення суспільних потреб. У кризових умовах лідер діє в невизначеності, з обмеженими ресурсами та підвищеним стресом, тому має швидко адаптуватися й знаходити нестандартні рішення. У цьому контексті важливим є не лише те, якими якостями володіє лідер, а й те, яким чином ці якості трансформуються у колективні механізми адаптації та стабілізації.

У кризових умовах лідер діє в ситуації високої невизначеності, дефіциту ресурсів, часу та достовірної інформації. Таке середовище